

Convorbire cu prof. univ. dr. Marin Dinu,
decanul Facultății de Economie din ASE,
membru în Consiliul de administrație al BNR,
secretar general al AGER

Teodor BRATEȘ

Teodor Brateș: Cu puțin timp în urmă, în Aula Magna a Universității din Oradea, ați făcut o expunere pe tema crizei ca oportunitate de schimbare. Punctele dumneavoastră de vedere au produs – cum se spune – valuri. Până aici, nimic neobișnuit; de regulă, intervențiile dumneavoastră publice au șocat. Am în vedere sensul bun al cuvântului, și anume trezirea la realitate a celor vizați, stimularea demersurilor îndreptate spre înlăturarea poncifelor, a gândirii incremenite.

Marin Dinu: Dumneavoastră ați spus-o, asumându-vă, în consecință, și răspunderea.

T.B.: Mi-o asum. În ceea ce vă privește, vă propunem să luăm, rând pe rând, opiniile dumneavoastră din amintita expunere, pentru a le aduce la cunoștința cititorilor „Economistului” într-o formulă pe care îmi permit să o numesc deja consacrată.

M.D.: Primesc „provocarea”.

T.B.: Dumneavoastră ați propus un exercițiu epistemic, și anume ce se cuvine să înțelegem din criza pe care o traversăm?

M.D.: Ce să înțelegem? Cum se știe, cel mai adesea, criza a fost gândită ca o degradare a stării de raționalitate, stare specifică economiei de piață. Modelul explicativ al crizelor economice a avut drept cadru conceptul de dezechilibru. Sub influența mecanicismului, ieșirea din criză a fost văzută ca o revenire la starea de echilibru. Această perspectivă, pe care o definesc drept fizicalistă, a contribuit la configurarea teoriei crizei ca o matrice de soluții pentru refacerea mecanismelor economiei de piață.

T.B.: Acestea fiind spuse, apare necesar să se identifice și consecințele meteorologice ale viziunii mecaniciste.

M.D.: Se impune a ne referi, înainte de toate, la divergența soluțiilor, fie cu sens maximal de autoreglare a mecanismelor pieței, fie ca stimulare exclusiv din exterior a factorilor de echilibru. Esența soluțiilor, într-o asemenea viziune, generează înțelegerea și structurează explicația. Una din două, dacă este văzută ca un mecanism infailibil de raționalitate, atunci soluțiile sunt, la limită, așteptate ca autoreglare, ca autoechilibrare, iar dacă piața este văzută ca formulă de tranzacționare a utilității în termen de intersubiectivitate, atunci soluțiile țin de intenționalitate și de discernământ.

T.B.: Deci: ori, ori. Din această perspectivă, interesează în cel mai înalt grad efectele, la ce se ajunge, în fapt, într-o variantă și în cealaltă?

M.D.: În prima variantă, criza apare ca rezultanta neconformării comportamentelor raționale la funcția obiectivă de reglator care i se atribuie pieței. În varianta a doua, criza este consecința specifică a așa-numitelor „spirite animale”, care alterează comportamentele raționale.

„Eurocentrarea trebuie să rămână o constantă pe termen lung, prin evitarea opțiunii tradiționale a fugii după doi iepuri”

T.B.: Și cum se reflectă toate acestea în discursul public?

M.D.: Inevitabil, soluțiile balansează între extremele prezentate de dereglementare (laissez-faire) și intervenționism.

T.B.: Multe depind de percepție, de modul în care soluțiile sunt receptate de „adrisanți”. Este un teren, de obicei, fertil pentru cultivarea confuziilor.

M.D.: Așa este. Avem obligația de a încerca, măcar, să risipim câte ceva din aceste confuzii. Cum de aceea consider că trebuie spus tranșant, că actuala criză a suportat binecunoscuta gălceavă clasică în privința preeminenței conceptuale și prevalenței practice ale unei extreme sau ale celeilalte extreme. Asemenea altor crize de aceeași amploare, criza actuală s-a complicat, deoarece a devenit realmente o criză a alegerii soluțiilor.

T.B.: Din demonstrația dumneavoastră înțeleg că punctul nodal îl constituie, în fapt, depășirea crizei opțiunilor în vederea revenirii la ceea ce ați numit starea de echilibru.

M.D.: Criza soluțiilor relevă ceva mult mai important, și anume faptul că ea, această criză în sine, reprezintă consecința opțiunii nefericite pentru abordări inconsistente de natură extremă ideologizantă.

T.B.: Reținând această idee pe care o consider cheia în înțelegerea raționamentului dumneavoastră, consider că se impune, totuși, să vă referiți la originea crizei actuale, deoarece numai astfel poate fi spart cercul vicios definit drept criza soluțiilor.

M.D.: Cauza directă a crizei a fost supraturarea mecanismului pieței prin metode și pe căi situate în afara spațiului de raționalitate. Am în vedere, între altele, banii fictivi, piața neagră, piața duală, căutarea de rentă. Consecința directă a reprezentat-o încetarea circulației activelor, mai întâi a celor speculate, provocând o fractură între sectoarele monetar și real al economiei, un fel de băltire a lichidității, o incremenire a fluxurilor de valori și o cancerizare a cererii.

T.B.: Nu sunteți prea dur?

M.D.: Deloc. Forma cea mai gravă a crizei, cum o putem constata fără un efort deosebit, s-a produs în economiile care au tergiversat procesele tradiționale la economia de piață funcțională. Practic, ca și în cazul nostru, al României, criza globală s-a suprapus crizelor tranșanționale.

T.B.: Gravitatea situației evocate de dumneavoastră ne ajută, desigur, să identificăm un diagnostic corect al stărilor de fapt cu care ne confruntăm. Trebuie, însă, să recunoaștem că pe cititor îl interesează soluțiile, modalitățile de ieșire din criză. El constată, cel puțin, o întârziere durerăoasă a procesului de ieșire din criză. Care sunt cauzele unei asemenea întârzieri?

M.D.: Mi-aș permite să emit în răspunsul meu două ipoteze. Prima dintre ele vizează faptul că starea de criză reprezintă turbulența foarte persistentă din zona de bifurcare a traiectoriei specifice unui sistem de creare a avuției. Ea semnaleză încheierea ciclului lung al economiei excluzive.

T.B.: O formulă care impune și definirea ei.

M.D.: Am în vedere acea economie născută pe solul industrialismului materialist în condițiile apariției altui ciclu lung al economiei incluzive, de tip global, bazate pe resurse virtuale și intelectuale, ca și pe gestiunea lor postnațională.

T.B.: Și a doua ipoteză?

M.D.: În a doua ipoteză, criza este deopotrivă a principilor, a mijloacelor și finalităților, adică o criză de sistem. Nu putem să nu observăm, în această ordine de idei, că prin apelul la soluții clasice se prelungește funcționarea neschimbată, critică a sistemului, să între într-o buclă vicioasă.

T.B.: Ne obligați să revenim la întrebarea care poate deveni obsedantă, și anume care ar fi alternativa la situația pe care ați descris-o?

M.D.: În cazul primei ipoteze, trebuie să admitem că se trece de la o modernitate, cea a cuceririi naturii ca matrice a diversității pentru tranșarea randamentală a soluțiilor individuale, la o altă modernitate, cea a certificării randamentului în contextul societății

globale. Prin urmare, dacă vedem această criză ca o problemă de paradigmă, putem să vorbim despre oportunitatea globală, de schimbare, pe care o presupune, respectiv se schimbă lumea, în ansamblul ei, și devin fundamentale eforturile ei de prindere a valului. Dacă stărnim, însă, în spectrul de semnificații ale celei de-a doua ipoteze, schimbarea e aspectul amplificării efortului de ranforsare a rezilienței buclei vicioase, criza acutizându-se ciclic. Adică, lumea acceptă calea închisă a primei modernități. În acest mod, miza nu este abordată ca o oportunitate de schimbare radicală, ce-i drept o corecție, pentru reluarea continuității de esență paradigmatică.

T.B.: Cum, desigur, ați observat, încerc tot timpul să vă conving că trebuie „să revenim la oile noastre”. De aceea, vă întreb direct: din perspectiva elementelor prezentate, în ce situație ne aflăm?

M.D.: Ne aflăm, pe scurt vorbind, la o răscruce comportamentală. Se confruntă viziunea globalizării de tip postnațional – noua paradigmă a gestiunii puterilor în formula dependențelor orizontale care presupune cooperarea și regula win-win – cu viziunea globalizării de tip internațional – ceea ce înseamnă paradigma primei modernități, cu formula dependențelor verticale în gestiunea puterilor și regula câștigător – perdant.

T.B.: Aici ajungem sau revenim la termenii opuși excluziv și incluziv.

M.D.: Așa este. Economia comportă o tensiune în modul de gestiune a avuției în formula excluzivă, cea oligarhică și cea incluzivă, respectiv participativă. Sub aspect social, criza ia forma polarizării excesive a veniturilor și generează periferizarea marii părți a lumii.

T.B.: O asemenea situație nu putea să nu provoace reacții. Firește, ele sunt diferite și se cer evaluate ca atare.

M.D.: Aș remarca aici, ca o primă reacție, tendința de a conserva modelul economic excluziv. Consecința a constat în socializarea pierderilor și intervenționism, atât bugetar, cât și în regimul proprietății, aceasta în favoarea agenților care au mizat pe excese, dincolo de spațiul de raționalitate economică. Regăsim această reacție cu deosebire în sistemul bancar. Apoi, o altă reacție privește schimbarea de model comportamental economic, în care tinde să fie înțeleasă logica adversității și explicată cu terminologia revoluției de lupte de clasă. Criza de sistem a început din sectorul financiar, a blocat apoi economia reală, s-a extins la ideologiile guvernării și a ajuns acum în corpul social.

T.B.: Ceea ce, în bună măsură, se vede cu ochiul liber. Insist, totuși, asupra necesității de a trage unele concluzii practice, chiar dacă ele sunt, inevitabil, parțiale, determinate și de limitele înțelegerii noastre.

M.D.: Vă propun să ne reîntorcem la cele două ipoteze. Dacă este valabilă realitatea prefigurată de prima ipoteză, avem o problemă, o mare problemă. Aceasta se poate formula astfel: schimbarea de ipoteză nu aduce în atenție problema modernității neterminate, adică, procesele primei modernități, chiar cele fundamentale, cum sunt: consolidarea statului naționale și industrializarea – nu au ajuns în România la maturitatea deplină ca funcționalități și finalitate.

T.B.: Dar dacă e valabilă cea de-a doua ipoteză?

M.D.: Atunci, avem două probleme. Prima, să ne rămână obișnuința cu confortul periferiei și a doua, să ne pierdem definitiv identitatea pentru că ne acoperă valul globalizării.

T.B.: Veselă perspectivă... Valabilitatea celor două ipoteze se reduce numai la problemele enunțate până acum de dumneavoastră?

M.D.: Nu. Se impune să semnalăm, în această fază a discursului, complicațiile care iau naștere în cazul alegerii între „cât” și „cum”.

T.B.: Chiar că este nevoie de explicații suplimentare.

M.D.: De acord. Problema primei ipoteze se pune și sub forma următoare: dacă pe ceva neterminat se poate începe o altă construcție, a celei de-a doua modernități, cu axul central al integrării noastre europene, cu șanse de a se ajunge la funcționalitate și finalitate. Așa apar numeroase întrebări, între care următoarele trei: 1. poate fi vorba de scurtarea traseului spre performanță? 2. pot fi „arse” etapele de configurare a comportamentelor specifice unui sistem societal global? 3. suntem îndeajuns de consolidați pentru concurență sau, mai precis, pentru a ne urca pe creasta valului globalizării și să rezistăm acolo?

T.B.: Tulburătoare întrebări. Aveți, oare, răspunsurile, măcar într-o formă schițată?

M.D.: Tot ce pot să vă spun este că la cele trei întrebări răspunsul potrivit ar fi cel că „se poate”. Sau, dacă vreți, există, teoretic cel puțin, această posibilitate.

T.B.: În ce ar consta aceasta?

M.D.: Înainte de toate, în capacitatea instituțională de a realiza un consens național pentru direcția respectivă.

« Cauza directă a crizei a fost supraturarea mecanismului pieței prin metode și pe căi situate în afara spațiului de raționalitate. Am în vedere, între altele, banii fictivi, piața neagră, piața duală, căutarea de rentă. Consecința directă a reprezentat-o încetarea circulației activelor, mai întâi a celor speculate, provocând o fracturare între sectoarele monetar și real al economiei, un fel de băltire a lichidității, o incremenire a fluxurilor de valori și o cancerizare a cererii. »

(Va urma)

Convorbire cu prof. univ. dr. Marin Dinu, decanul Facultății de Economie din ASE, membru în Consiliul de administrație al BNR, secretar general al AGER

Teodor BRATEȘ

Teodor Brateș: În prima parte a convorbirii v-ați referit la ideea de „consens național”, este o idee care a provocat deseori reacții virulente. Nu le împărtășesc. Dimpotrivă. Dar ce ar îndreptați o viziune ceva mai optimistă în această privință?

Marin Dinu: Am în vedere saltul – care nu trebuie să fie mortal – de pe platforma cu piloni încă neconsolidată ai primei modernități, inclusiv în privința transformării universității în centrul de iradiere a performanței, pe platforma globalizării, care reprezintă expresia unei implicări atât individuale, cât și naționale. Doresc să spun fără echivoc: nu trebuie o cultură a schimbării, care să se întemeieze pe voința de a renunța la atașamentul nostru față de valori negative, cum ar fi pasivitatea, alimentată sau, dacă vreți, hrănită, de licoarea iluziilor de tot felul.

T.B.: Ați atins, din nou, o temă nevalgică, tema valorilor, de data asta negativă. Cum putem evalua din această perspectivă provocările generate de prima ipoteză?

M.D.: Globalizarea, ca a doua modernitate (și aici avansarea ideea că este vorba despre un posibil ciclu existențial al următorilor 300 de ani...).

T.B.: Chiar așa? Trei secole?

M.D.: Chiar așa, aceasta a doua modernitate ne impune să abordăm problema gravă a identității, dar nu în sensul dat de fixarea noastră, ca națiune, în valori pasive, ci al identificării, ca traseu al redefinirii identității, cu performanțe care ne-ar face diferiți pe noi înșine, nu însă și de partenerii obișnuți cu viața de pe creasta valului. Insist, deci, pe această temă pe care o concretizez în momentul de față prin viziunea angajantă asupra integrării în Uniunea Europeană ca proces de modernizare. De aici decurge necesitatea ca reperele modernizării să fie definite ca ținte ale convergenței reale profilate social, economic și teritorial. Instrumentarul strategic ar trebui să se concentreze pe activarea potențialului de convergență, cu accent pe recursul la efortul propriu în procesul de dezvoltare. Mai pe scurt, se impune ca eurocentrarea să rămână o constantă pe termen lung, adică să evităm opțiunea tradițională de a fugi după doi iepuri.

T.B.: Nu cumva este riscant, ca să nu spun foarte riscant, să procedăm așa cum ați recomandat?

M.D.: Categori. Există riscuri care se cer evitate. Mă refer, înainte de toate, la confluința modernizărilor, care riscă să fie conflictuală în două privințe. Prima: pe palierul social vizează demotivarea provocată de recuperarea pe termen lung a decalajelor de venit. O depășire cu mult a orizontului de așteptare generațional ar spori deficitul de efort propriu. În al doilea rând, se impune să observăm că pe palierul economic capitalizarea precară ar putea să configureze modelul pieței de consum, iar pe acest canal s-ar putea induce, în continuare, periferizarea. Riscul efectiv pornește dintr-o situație excepțională dată de faptul că a doua modernizare înseamnă, pentru România, atingerea deplină a țintelor sociale neatinsse ale primei modernizări printr-o concentrare și intensificare – fără precedent ca experiență – a proceselor de integrare.

T.B.: Un alt concept-cheie: integrarea. Nu cumva aceasta poate deveni un proiect național în adevăratul înțeles al cuvântului?

M.D.: Posibil. Ceea ce doresc să subliniez în mod special este să ocolim necondiționat toate căile care ne pot duce la eșuarea în proiect.

T.B.: Cum to?

« A doua modernitate ne impune să abordăm problema gravă a identității, dar nu în sensul dat de fixarea noastră ca națiune, în valori pasive, ci al identificării, ca traseu al redefinirii identității, cu performanțe care ne-ar face diferiți pe noi înșine, nu însă și de partenerii obișnuți cu viața de pe creasta valului. Insist, deci, pe această temă pe care o concretizez în momentul de față prin viziunea angajantă asupra integrării în Uniunea Europeană ca proces de modernizare. De aici decurge necesitatea ca reperele modernizării să fie definite ca ținte ale convergenței reale profilate social, economic și teritorial. Instrumentarul strategic ar trebui să se concentreze pe activarea potențialului de convergență, cu accent pe recursul la efortul propriu în procesul de dezvoltare. »

„Urmează să cădem de acord «cum să facem», indiferent de pasiuni, pentru a reduce decalajele care ne despart de țările dezvoltate”

M.D.: Trebuie evitată opțiunea politică oscilantă, cum s-au petrecut lucrurile, spre exemplu, în privința terapiei de șoc și reformei graduale, pe de o parte, și turbulențele provocate de preferințele publice pentru modele de economie funcționalizate în conjuncturi naționale și istorice speciale, cum ar fi modele german, sudez, japonez, american, chinez, francez, pe de altă parte. Opțiunea ezitantă între proiectele alternative costă enorm societatea și expune economia la șocuri repetate de tip construcție/deconstrucție.

T.B.: Știm că dumneavoastră, ca sudist, în mod paradoxal, optați pentru despărțirea de comportamentul indicat de formula lui Marin Preda prin „Poiana lui Iocan”, adică pledați pentru soluția implicării. Greșesc cumva?

M.D.: Deloc. O formulă ultimativă presupune să trecem de la frământarea epuizantă, de regulă prin gălceală, pentru a ne convinge „ce să facem să fie bine” la „cum să facem mai repede integrarea”. Așa că remarcă dumneavoastră privind acest concept se justifică total. Noi suntem înclinați să uităm ce este esențial, și anume că opțiunea pentru un model este o realitate – adică opțiunea definită de calitatea de stat membru al Uniunii Europene –, iar țintele acesteia sunt la vedere. Din păcate, ele chiar îi atrag pe români nu doar ca ideal, ci și într-un mod extrem, prin despărțirea de România. Urmează doar să cădem de acord „cum să facem”, indiferent de pasiuni pentru a reduce decalajele, pentru a ne compatibiliza cu performanțele centrului de atracție care este modelul european.

T.B.: Tocmai acest „cum” provoacă uneori frisoane. Ce răspuns puteți oferi?

M.D.: Mă gândesc că răspunsul la „cum” nu este altceva decât calea acțiunii întreprinse de cei care au pornit, de la condiții asemănătoare, înaintea noastră, adică este calea bătătorită de cei care s-au integrat.

T.B.: Ce șanse atribuți modalităților de evitare a acțiunii ezitante pe care ați condamnat-o fără drept de apel?

M.D.: Pentru a vă răspunde, trebuie să precizez că proiectul integrării pornește cu întârzieri care se clachează pe procesele tranziționale postcomuniste nefinalizate. În loc să se accelereze convergența – care reprezintă marea miză a integrării în stare să ne scoată din periferie –, economia – care nu a parcurs setul complet de transformări ale ciclului tranziției, menite să asigure funcționalitatea ca economie de piață consolidată – se contractă sever la semnalele externe de tip recesiv. Astfel, potențialul de convergență nu doar că este anulat, ci se convertește, prea ușor și pentru prea mult timp în divergență. Trebuie să semnalez faptul că pălăvrăgeala – respectiv ocolirea dezbaterilor de idei, susținute de argumente raționale – în jurul soluțiilor și pornirea irațională de a lua totul de la zero pecetluiesc ciclul periferizării.

T.B.: Înțeleg că pledați și pentru ieșirea din fatalism, o altă „piatră de moară” de ordin comportamental.

M.D.: Pledez. Și iată cei câțiva pași de făcut care țin de o conștiință activă a poziționării „în ochii lumii”. Trebuie să admitem că este relevantă prima ipoteză și să intrăm în consecințele configurării aliniamentelor globale în realitatea noastră. Alternativa nu este să rămânem la margine pentru că suntem diferiți, ci să ne comportăm diferit pentru a ieși din periferie. Trebuie spus, fără rețineri: modelul explicativ al persistenței noastre în periferie este inadecvat. Căuza este în noi, iar din afară ea devine doar ceva mai sensibilă. Problemele aduse de incremenirea noastră în proiect au o doză maximală, probate istoric de fatalism. Probabil că această trăsătură explică de ce problemele aferente lipsesc din discursul public. Tăcerea se păstrează, de regulă, asupra problemelor cu soluționări ratate.

T.B.: Putem vorbi, deci, despre o conștiință participativă?

M.D.: Neîndoios. Opțiunea pentru prima ipoteză este începutul soluționării tuturor celor trei probleme pe care le-am evocată. Opțiunea corectă este reprezentată de integrare. Este calea scurtă, de ardere a etapelor – cum am mai remarcat – pentru a ieși din incurcăturile primei modernități, chiar fără a le rezolva ca tranziție și a aborda direct valorile celei de-a doua modernități. Există aici o condiție a priori: masa critică de conștiință că nu se poate altcumva. Această condiție nu poate fi din categoria minunilor așteptate milenar, ci este una de schimbare tăcută în România profundă izvorâtă din concluzia antifatalistă, „așa nu mai merge!”

T.B.: Ați definit un deziderat fundamental. Dar se impune măcar a se schița modalitățile de a-l atinge.

M.D.: În economiile dezvoltate funcționează principiul makerului, adică al făcătorului de piață, cel care impune trendul. În societate, lideranța este cea care configurează sensul evoluției.

T.B.: Ajungem astfel și la tema elitelor.

M.D.: Elita, pentru România, este o problemă nerezolvată în prima modernizare, adiacentă celorlalte probleme nerezolvate. Adică o elită

care să întrevadă, în viitor, ce trebuie să se facă în prezent pentru a nu ne mai rupe atât de des și de radical, chiar în forme violente, de trecut. Elita asigură continuitatea evoluțiilor corecte, este forța spirituală care configurează ideala și deschide traseul spre performanță. Elita produce proiecte!

T.B.: Din nou, proiectele. Cine le concepă, cine le realizează?

M.D.: În arealul politicii, această problemă are un aliniament esențial, de natură culturală pe care l-am putea numi fundamentul cultural al personalității care ocupă spațiul elitar al politicii. Cultura dialogului argumentat alături de comportamentul consensual alimentat de cultura compromisiului sunt explicit marile deficite de construcție ale fundamentului cultural al elitei politice în România. Ceea ce astăzi reprezintă un risc major este faptul că elitele politice au o cultură economică insuficient structurată, în golurile de cunoștințe insinuându-se dizolvant populismul.

T.B.: Despre care se vorbește atât de mult în sens negativ, după cum se practică tot mai mult într-o „veselie” de nedescris.

M.D.: Așa este. Precaritatea culturii economice nu trebuie tratată cu vederea atât timp cât problemele dezvoltării au, strategic vorbind, soluții alternative. Dar acestea sunt aplicate de elita politică. Aceasta, în funcție de pasiuni sau de ignoranță, de presiune a timpului sau de rațiunile ciclului electoral, le aleg greșit, le simplifică, le falsifică sau le înlocuiesc. Cum mai remarcăm, starea de raționalitate a economiei stă în soluțiile fundamentate rațional, inclusiv prin calculele de eficiență, în timp ce politicul este caracterizat de soluții de oportunitate, aranjate în stări negociate spre ținte fixate de interese conjuncturale.

T.B.: Apropiindu-ne de finalul convorbirii, cred că o primă concluzie ar viza necesitatea ca lupta politică să se desfășoare pe terenul argumentelor.

M.D.: Înlocuirea Agorei raționale cu întrecerile televizate în proba aruncării soluțiilor politice pentru ieșirea din criză oferă spectacolul contraproductiv, dar mereu reluat al (re)formelor fără fond. Ocolirea dezbaterilor publice – un semn al voinței precare de asumare a proiectelor – nu înseamnă, însă, doar idei nedemonstrate de nimeni prin monolog, ci mai ales erodarea coeziunii sociale în ceea ce are ea mai important: motivarea implicării emoționale și a asumării responsabile a obiectivelor.

T.B.: Ceea ce este foarte greu de realizat. Se cuvine să recunoaștem, tot ca o concluzie.

M.D.: Pledez pentru realizarea consensului național, inclusiv în ceea ce privește adoptarea euro. Saltul într-o altă formulă de gestionare a libertăților naționale, inclusiv prin renunțarea la componente de suveranitate, cum ar fi moneda, este o provocare a voinței și a acțiunii coerente și de durată a tuturor forțelor sociale. Dar pentru că această provocare să însemne ceva pozitiv, se impune a se renunța la practica voluntarismului decizional, la politica termenului scurt, la permisivitatea principiilor morale și a normelor de conduită structurate pe criterii neconfirmate pe o scară a valorilor perene. O țintă se ratează în absența proiectului care unește.

T.B.: Și care ar fi cheia reușitei?

M.D.: Pentru ca economia să nu fie agresată de experimente politice nu se pune problema separării impenetrabile dintre economic și politic, ci este necesar ca politicul să-și asume răspunderea implementării deciziei de politică economică, în respectul soluției raționale și, totodată, să asigure condițiile continuității și stabilității contextului rațional. Cheia reușitei – economicul și politicul trebuie să rezolve și separat și împreună problemele societății!

În prima parte a convorbirii publicată în numărul de ieri – din motive tehnice, pentru care ne cerem scuze – au apărut unele erori. Considerăm că este de datoria noastră să le corectăm.

Astfel, la răspunsul referitor la caracteristicile crizei se va citi: „Cum se știe, cel mai adesea, criza a fost gândită ca o degradare a stării de raționalitate specifică economiei de piață”.

Întrebarea următoare se va citi astfel: „...apare necesar să se identifice și consecințele metodologice ale viziunii mecaniciste”, iar la o altă întrebare se va citi: „Înțeleg că punctul nodal îl constituie, în fapt, depășirea crizei opțiunilor în vederea revenirii la ceea ce ați numit starea de echilibru”. La o altă întrebare se va citi astfel: „Nu sunteți prea categoric?”

Într-un alt răspuns se va citi: „...au tergiversat procesele tranziționale...”.

La răspunsul privind a doua ipoteză luată în calcul se va citi „...se prelungeste funcționarea neschimbată critică a sistemului, se intră într-o buclă vicioasă”. La răspunsul următor, se va citi: „...oportunitatea globală – de schimbare – pe care o presupune”, „dacă stăruim, însă...”, „e aspectul amplificării efortului de ranforsare rezilienței buclei vicioase, criza acutizându-se ciclic”; „...ci drept o corecție...”

Întrebarea următoare va fi citită astfel: „...încerc tot timpul «să revenim la oile noastre»”. La următorul răspuns se va citi: „...presupune cooperarea și regula câștig-câștig”. În continuare, în răspunsul interlocutorului nostru se va citi „...o altă reacție privește modificarea de model comportamental economic, care tinde să fie înțeleasă în logica adversității...”, „în corpul social, unde sunt incluse tensiuni adversative riscante”.

Într-un alt răspuns se va citi „se impune să semnalăm în această fază a evoluțiilor...”

Pe site-ul cotidianului publicăm textul integral corect al primei părți a convorbirii.